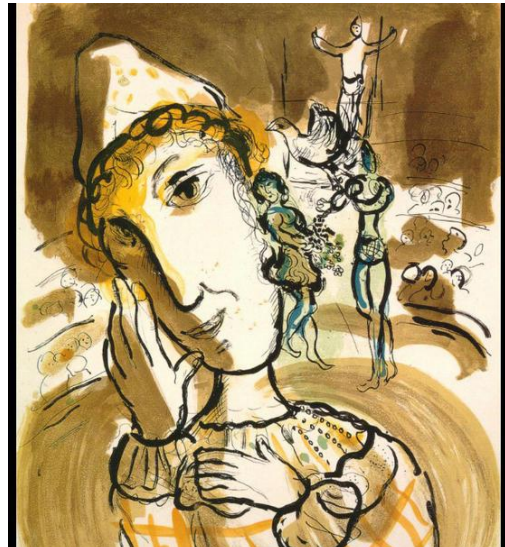
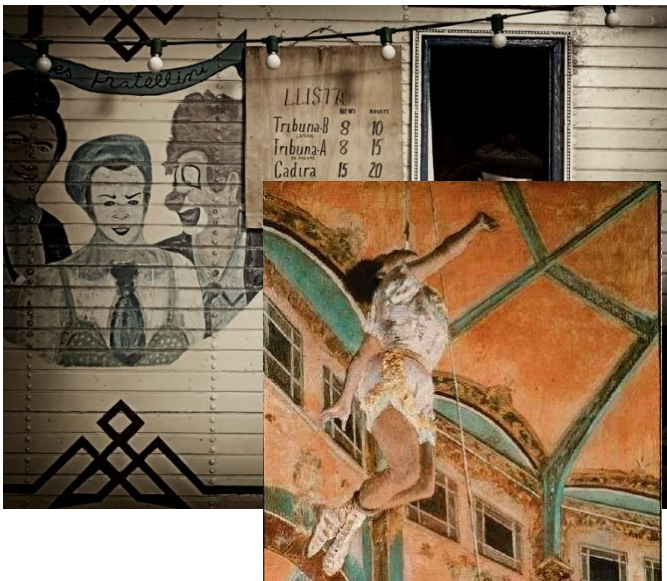

Biblioteca Nou Barris
Aurora Díaz Plaja

EL CIRC I LES ARTS

Obres generals - Pintura - Dibuix - Escultura
Fotografia - Cartells de circ
2023

El circo es una expresión artística plena, total, en la que no hay competencia ni violencia. Es el arte de la elegancia y de la precisión, de la belleza y de la sublimación de los cuerpos. La pista del circo es un anillo mágico en donde lo imaginario se vuelve tanto una aventura como una experiencia real, visible, posible, cotidiana.

Sus orígenes y sus vínculos con las otras artes de la escena hacen que sea, tal vez, la forma más pura, rica y diversa de espectáculo. Para ver teatro, danza, cine o televisión, usualmente hay que bajar la mirada; para ver el circo es necesario elevarla. Este pequeño gesto corporal, sumamente simbólico, que consiste en volver la cabeza hacia lo alto para admirar las hazañas de los artistas de circo, constituye una diferencia esencial con respecto a todas las otras formas de representación escénica.

El circo es un arte vivo, en permanente evolución y abierto al mundo; en él, lo real maravilloso se encarna en cuerpos y objetos en movimiento. Y todo movimiento es creador.

John Steinbeck llegó incluso a decir: "Cada hombre, mujer o niño sale del circo refrescado, renovado y preparado para sobrevivir. El circo es una ruptura radical en la pauta de la realidad: la belleza contra la fealdad; la excitación contra el aburrimiento".

*Federico Serrano- Díaz. Director de difusión del Circo Atayde Hermanos
En: "Circo II. Leyenda y color". Artes de México. Núm. 84 (2007)*

Obres generals

★ [ADLAN i el circ Frediani : jocs icaris : exposició del 19 de desembre de 1997 a l'1 de març de 1998, sales d'exposicions de Can Palauet, Mataró.](#) Mataró : Patronat Municipal de Cultura, DL 1998

★ [Charlie Rivel.](#) [Cubelles?] : Ajuntament de Cubelles, DL 1976

- ★ [Circ](#). Terrassa : Centre Cultural Terrassa [etc.], 2017

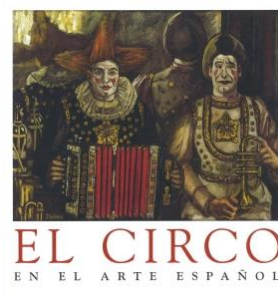
Catàleg de l'exposició que recull obres dels artistes Joan Soler-Jové i Ramon G. Ruipérez, a més de les fotografies de Josep Guindo, i que fa un homenatge al circ.

- ★ [El Circ : un primer acostament a l'art a través del joc](#). Barcelona : Serres, cop. 2002
- ★ "Circo. Arte y poesia". En: [Artes de México](#). Núm. 83 (2007). México, D.F. : Frente Nacional de Artes Plásticas, 1953-
- ★ "Circo II. Leyenda y color". En: [Artes de México](#). Núm. 84 (2007). México, D.F. : Frente Nacional de Artes Plásticas, 1953-
- ★ [Le cirque au risque de l'art](#). [Arles] : Actes Sud-Papiers, cop. 2002

- ★ [El Circo en el arte español : Segovia, del 30 de enero al 18 de mayo de 2008 : Museo de Arte Contemporáneo Esteban Vicente](#). [Segovia] : Museo de Arte Contemporáneo Esteban Vicente, DL 2007

Catàleg de l'exposició que versa sobre el circ i la seva influència en l'art espanyol, per mitjà de llenguatges creatius diversos: pintura, dibuix, escultura, fotografia. Des de Goya als qui van formar part de la vanguardia espanyola i parisina, des de pintors realistes i abstractes de l'últim terç del segle XX fins als més actuals.

- ★ [El Circo y su mundo : Sala de Exposiciones : Estación La Concordia. FEVE : diciembre-enero : 1996-1997](#). Bilbao : FEVE, DL 1996
- ★ [Exposición El Circo: un mundo sin fronteras : carteles, fotografías, maquetas, "atrezzo" circenses](#). Madrid : Centro Cultural "Casa de Vacas" [etc.], 1988
- ★ [Francisco Sanz i figures del circ a València = Y figuras de circo en Valencia, 18.12.2008-01.02.2009](#). València : Diputació de València [etc.], DL 2008
- ★ GAGNEPAIN, Gérard. [Les Timbres et le cirque](#). Montgeron : Photostars BP, 2008
- ★ GUSTAFSON, Donna. [Images from the world between : the circus in 20th century American art](#). Cambridge : The MIT Press, 2001
- ★ [Homenaje al circo : exposición organizada por el Banco de Bilbao en su Sala de Exposiciones de Madrid : Diciembre-Enero 1986-1987 : \[catálogo de la exposición\]](#). [Bilbao] : Banco de Bilbao, DL 1986

- ★ [Imaginando el circo : el circo en las colecciones estatales : \[exposición\]](#). [Toledo] : Consejería de Educación, Ciencia y Cultura, DL 2011
- ★ KONRAD, Verena. [Parallelwelt Zirkus = The circus as a parallel universe](#). Wien : Kunsthalle Wien ; Nürnberg : Verlag für moderne Kunst, 2012
- ★ STEELE, H. Thomas. [1000 clowns more or less : a visual history of the American clown...](#) Köln [etc.] : Taschen, cop. 2004
- ★ VINYES i SABATÉS, Josep. [Circusiana : col·leccions de documentació de circ](#). Barcelona : Gràfiques Canuda, DL 1993

Pintura

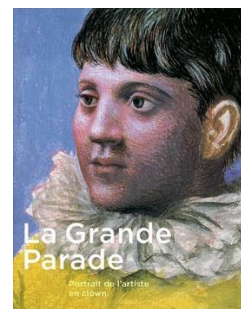

- ★ BOTERO, Fernando. [Abu Ghraib : Fernando Botero : El Circo : IVAM Institut Valencià d'Art Modern, 20 de mayo-6 de julio 2008 : Casa das Artes de Vigo, octubre-diciembre 2008](#). València : IVAM Institut Valencià d'Art Modern, DL 2008
- ★ CLAIR, Jean. [Picasso et le cirque : parade et palingénésie](#). Paris : L'Échoppe, cop. 2014

- ★ [La Grande parade : portrait de l'artiste en clown \[catalogue de l'exposition\]](#). Paris : Gallimard ; Ottawa : Musée des beaux-arts du Canada, DL 2004

Catàleg de la mostra que es va realitzar entre el març i el maig de 2004. Presenta l'evolució de la figura del pallaso en els darrers dos segles i la seva representació en la pintura, escultura... L'obra inclou una cronologia del circ i l'art des del segle XV.

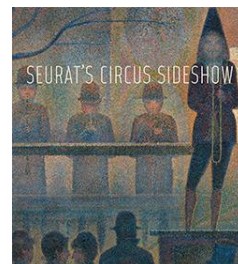
- ★ [Picasso i el circ : Barcelona, Museu Picasso, 15 de novembre de 2006 - 18 de febrer de 2007 : Martigny, Fondation Pierre Gianadda, 9 de març -10 de juny de 2007](#). Barcelona : Ajuntament de Barcelona. Institut de Cultura : Fondation Pierre Gianadda, cop., 2006
- ★ [Picasso y el circo : Barcelona, Museu Picasso, 15 de novembre de 2006 - 18 de febrer de 2007 : Martigny, Fondation Pierre Gianadda, 9 de març -10 de juny de 2007](#). Barcelona : Ajuntament de Barcelona : Fondation Pierre Gianadda, cop. 2006

★ PUJOLBOIRA. [Circus : der Zirkus Raluy, mit den Augen von : the Circus Raluy, as seen by : le Cirque Raluy, vu par : el Circo Raluy visto por : el Circ Raluy](#). Tortosa : Circ Raluy, 1998

★ STAROBINSKI, Jean. [Retrato del artista como saltimbanqui](#). Madrid : Abada, 2007

★ THOMSON, Richard. [Seurat's Circus sideshow](#). New York : The Metropolitan Museum of Art, cop. 2017

Estudi sobre l'obra de Seurat "Circus sideshow" (La parada del circ). El quadre, pertanyent a la col·lecció del MET (Museu Metropolita de Nova York), és el nexa d'unió de l'exhibició titulada *Seurat's Circus Sideshow*, on es desplega un complet catàleg d'influències i de treballs del propi Seurat, de temàtica coincident amb la seva obra

Dibuix

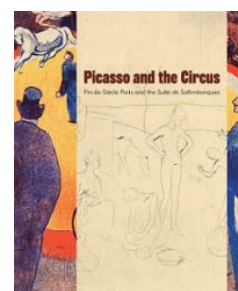
★ CADENA, Josep M. [Els Dibuixos de Soler-Jové](#). Manresa : Xipell, 1989

★ CAO, Marián. [Hermanas Vesque, Alexander Calder](#). Madrid : Eneida, 2009

★ [El Circ Soler-Jové](#). [Centelles : Ajuntament de Centelles?] : 2003

★ [Picasso and the circus : fin-de-siècle Paris and the Suite de saltimbanques](#). Carlisle : Trout Gallery, Dickinson College ; Seattle : Distributed by University of Washington Press, 2011

Centrat exclusivament en els seus dibuixos, aquesta obra presenta un moment de trànsit en la incipient carrera de Pablo Picasso, entre els seus períodes Blau i Rosa. Durant els anys 1904 al 1906 Picasso va realitzar una sèrie de gravats, litografies i aiguaforts dedicats als acrobates, com a influència de la seva estada a París en la època daurada del circ a finals del segle XIX i principis del segle XX.

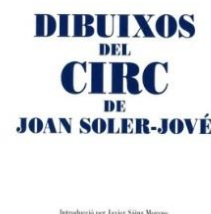
★ ROIG, Pau. [Temes de circ : 20 litografies de Pau Roig \(1906-1907\) : Biblioteca de Catalunya, maig-juny de 1989 : \[catàleg de l'exposició\]](#). [Barcelona] : Biblioteca de Catalunya, DL 1989

- ★ ROIG i PIERA, Joan. [Flors i punxes](#). Barcelona : Taller de marcs, 1984
- ★ SOLER-JOVÉ, Joan. [A reveure Charlie Rivel](#). [Cubelles : Ajuntament de Cubelles], 1983
- ★ SOLER-JOVÉ, Joan. [Charlie Rivel : memorial de la mà de Joan Soler-Jové](#). [Cubelles] : Ajuntament de Cubelles, DL 2008
- ★ SOLER-JOVÉ, Joan. [El Circ : \[aquarel·les i dibuixos per una exposició\]](#). Vilanova i la Geltrú : Prisma, 2003
- ★ SOLER-JOVÉ, Joan. [El Circ : memorial Charlie Rivel](#). Monte-Carlo : l'autor, DL 1991
- ★ SOLER-JOVÉ, Joan. [Le Cirque, dessins : Joan Soler-Jové o l'amour de la piste](#). St. Esteve (France) : Caricature Festival International, 2000
- ★ SOLER-JOVÉ, Joan. [Els Dibuixos de Soler-Jové i els versos de Josep M. Palau i Camps](#). Sitges : [l'autor], DL 1990

- ★ SOLER-JOVÉ, Joan. [Dibuixos del circ de Joan Soler-Jové](#). Sitges : l'autor, 2015

L'editor madrileny Javier Sáinz Moreno ha publicat i prologat *Dibuixos del circ*, un llibre que aplega més de 50 làmines d'aquest artista establert a Sitges, un homenatge al pintor que ha dedicat la seva vida a plasmar l'essència del circ a les seves obres tot mostrant la seva manera senzilla i profunda d'entendre l'art i la vida.

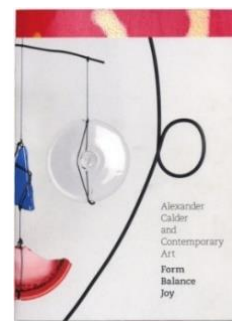

- ★ SOLER-JOVÉ, Joan. [Festival Internacional de Pallasses : Fòrum de la Comicitat](#). Andorra la Vella : Comú d'Andorra la Vella [etc.], 2003
- ★ SOLER-JOVÉ, Joan. [Recull de dibuixos](#). Manresa : Xipell, 1989
- ★ SOLER-JOVÉ, Joan. [Remor de dibuixos](#). El Vendrell : Fundació Deu Font, 1995
- ★ [Soler-Jové : testimoni d'una tasca feta](#). Sant Feliu de Llobregat : Unió Coral, 1992
- ★ SOLER-JOVÉ, Joan. [Xè Festival Internacional de Pallassos : Memorial Charlie Rivel 2002](#). [Cornellà de Llobregat] : Ajuntament de Cornellà de Llobregat, DL 2002

-
- ★ CALDER, Alexander. [Alexander Calder : les années parisiennes, 1926-1933](#). Paris : Centre Pompidou ; New York : Whitney Museum of American Art, cop. 2009
  - ★ [Le Grand Cirque Calder 1927 \[DVD\]](#). Un film de Jean Painlevé. Paris : Documents cinématographiques, 2009
  - ★ [El Universo de Calder : IVAM Centre Julio González : 10 septiembre-15 noviembre, 1992 : \[catálogo de la exposición\]](#). [València] : IVAM Centre Julio González, cop. 1992

- ★ WARREN, Lynne. [Alexander Calder and contemporary art : form, balance, joy](#). London ; New York : Thames & Hudson ; Chicago : Museum of Contemporary Art, cop. 2010

Obra que uneix el treball d'Alexander Calder amb els treballs de set escultors emergents contemporanis hereus del seu estil escultòric modern. Tot i que la figura de Calder és internacionalment coneguda, fins ara no havia estat considerada un punt de referència pels artistes contemporanis.

Fotografia

- ★ AMAYA, Ángel. [Circo Raluy en Rosario-Argentina](#). [Argentina?] : Imprimerie Ah-Sing, 2004
- ★ ANDERSON, Jonathan. [Circus](#). [London] : Lucky Panda Press, 2008
- ★ BELINCHÓN, Sergio. [Circo](#). Barcelona : Focal, DL 1997
- ★ BITNER, Rhona. [Circus](#). [Salamanca] : Universidad de Salamanca, 1998
- ★ BOUCHERY, Louis. [Dans l'intimité des géants : l'éléphant de cirque](#). Vic-la-Gardiole : Entretemps, 2005
- ★ CHAMPAGNE, Dominic. [Cirque du Soleil : Varekai](#). New York : Harry N. Abrams, 2003

- ★ [Circo Americano : une histoire en images](#). [Pays Bas] : Editions Becom Publishers, 2010

Llibre de fotografies sobre la història del Circo Americano del 1960 al 2010. Tot i que el seu nom pot donar lloc a equivocació, el Circo Americano és d'origen italià dirigit per la cèlebre família de Ferdinando Togni.

- ★ [Le Cirque Arlette Gruss](#). [France] : L'Instantané, 2002
- ★ [Le Cirque de François Tuefferd : photographies de 1933 à 1954 : donation](#). Paris : Édition de la Réunion des musées nationaux, 1998
- ★ Di NAPOLI, Gianluigi. [A Poet in action : David Larible : the many faces of the 21st century's most celebrated clown](#). Bologna : Damiani, 2008
- ★ HAMEL, Christian. [Les Ours au cirque](#). Etel : L'Aventure Carto, 2003
- ★ [Instantáneas de lo efímero : recorrido visual y teórico por las artes de calle](#). Elorrio : Artez Blai Kultur, 2004
- ★ ISARRUALDE, Marcelo. [Circo Raluy](#). L'Aldea : Circo Raluy, cop. 1999
- ★ JACOB, Pascal. [Les Clowns](#). Paris : Magellan, cop. 2001
- ★ JACOB, Pascal. [Les Ecuyers](#). Paris : Magellan, cop. 2001
- ★ JACOB, Pascal. [Les Jongleurs](#). Paris : Magellan, cop. 2002
- ★ JACOB, Pascal. [Trente ans, Festival mondial du cirque de Demain, Paris](#). Paris : Magellan & Cie, cop. 2009
- ★ JANÉ, Jordi. [Un segle de circ : Paulina Andreu Rivel Schumann = Un siglo de circo = A century of circus : \[catàleg de l'exposició\]](#). Barcelona : Arts Santa Mònica : Angle, DL 2010
- ★ [Jours de cirque : \[catalogue de l'exposition\]](#). Arles : Actes Sud ; Monaco : Grimaldi Forum, cop. 2002
- ★ MANRESA, Kim. [Un Riu d'esperança](#). Barcelona : Edicions 62, 2007

- ★ MULAS, Ugo. [Cirque Calder](#). Mantova : Maurizio Corraini, 2014

Llibre que ofereix una selecció de fotografies realitzades per Ugo Mulas del *Cirque Calder*, una de les primeres obres del gran escultor nord-americà Alexander Calder, i que és el catàleg de l'exposició "Ugo Mulas. Circus Calder" celebrada a Merano (Itàlia) el 2014. El Cirque Calder fou creat entre 1926 i 1931, una peça artística que recreava un circ en miniatura (el circ Ringling) fet amb filferro, cuir, roba i materials reciclats, i podia

- ★ PISTERS, Helga. [Circus Roncalli](#). Edition Panorama : Germany, [2006]
- ★ [Quand passent les clowns](#). Paris : Syros Alternatives, cop. 1990
- ★ SHERMAN, Cindy. [Clowns](#). Hannover : Shirmer/Mosel, 2004
- ★ [Teatro Circo Price 2007-2008 : dos años en imágenes](#). Madrid : Teatro Circo Price : Ayuntamiento de Madrid, 2008
- ★ VIAL, Veronique. [Wings : backstage with Cirque du Soleil](#). [S.l.] : Tondo, cop. 1999

Cartells de circ

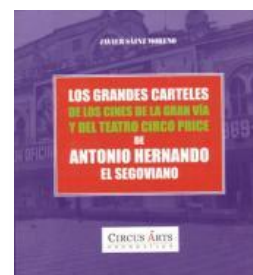

- ★ BECH, Ramon. [Amorós Silvestrini i els seus pallassos : 12è Festival Internacional de Pallassos-Memorial Charlie Rivel, Cornellà de Llobregat, del 18 de novembre al 10 de desembre de 2006](#). Cornellà de Llobregat : Festival Internacional de Pallassos-Memorial Charlie Rivel, 2006
- ★ [El Circo : colección Fernández-Ardavín : 23 enero / 1 marzo de 2009, sala de exposiciones, Diputación de Huesca](#). [Huesca] : Diputación de Huesca : Ayuntamiento de Huesca : Teatro Circo Price, DL 2008
- ★ [Pasen y vean : 18 mayo al 15 de octubre de 2006 : \[catálogo de la exposición\]](#). [València] : Diputació de València : Museu Valencià d'Etnologia, DL 2006

★ SÁINZ MORENO, Javier. [Los Grandes carteles de los cines de la Gran Vía y del Teatro Circo Price de Antonio Hernando, El Segoviano \(de 1950 a 1995\)](#). Madrid : Circus Arts Foundation, 2012

Antonio Hernando Cantalejo “El Segoviano” fou un dels millors cartellistes espanyols del seu temps. Va començar pintant els cartells dels cinemes de la Gran Vía de Madrid. El 1953 va iniciar la seva vinculació professional amb el món del circ quan els germans Tonetti, propietaris del Circo Atlas, li van encarregar que pintés tot el seu circ. El 1960 va ser contractat pel Circo Price i més tard, el 1976 es va convertir en el cartellista de referència del Circo Mundial. Aquest llibre repassa la seva trajectòria.

★ [Memoria de la seducción : carteles del siglo XIX en la Biblioteca Nacional](#). Madrid : Biblioteca Nacional, 2002

Biblioteca Nou Barris

🏠 Plaça Major de Nou Barris, 2
08042 Barcelona
☎ Tel 93 2914850
✉ b.barcelona.nb@diba.cat

Horari

Dilluns i dimecres 9.30h-13.30h i 15.30h-20.30h
Dimarts, dijous i divendres 9.30h-20.30h
Dissabte 10h-14h i 16h-20h

Accessos

Metro: L4 – Lluçmajor
Bus: 11, 47, D40, D50, V29, H2, H4, M19

Segueix-nos:

#bbcnNouBarris
@bibnoubarriis

